

FORDÍTÓI ELŐSZÓ

A Szent Pál Akadémia új, 2018 és 2020 között elkészült Jeremiás- és Siratódalok-fordításának két szakasza már megjelent nyomtatásban, az *Új Exodus* folyóiratban: Jeremiás 1–17. fejezetei a 26/1. számban (2019. június), 18–36. fejezetei pedig ugyanazon évfolyam 2. számában (2019. december).¹ A fordítások szakmai lektorálását DR. HACK MÁRTA és DR. CSALOG ESZTER végezte el. Jeremiás könyve kereszthivatkozásait MARTON KATALIN készítette, PÉCSI-SZALKAI MELINDA és PÉCSI TIBOR ellenőrizte; Jeremiás siratódalainak kereszthivatkozásait PÉCSI TIBOR készítette, és MARTON KATALIN ellenőrizte.

A jelen kiadást a már korábban elkészült fordítói jegyzetanyag és keresztutalások mellett – függelékben – „Fogalom- és névmagyarázattal” is ellátjuk,² amelyet a *Studia Biblica* „Bibliafordítások” sorozatának további köteteiben kiegészítünk.

Az Akadémia korábban megjelent bibliafordításainak elvi célkitűzésein és sajátosságain³ túl e Jeremiás- és a Siratódalok-fordítás fő ismertetőjegye a funkcionális ekvivalenciára való következetes törekvés, amire felbátorított, hogy a célszöveg olyan, jegyzetapparátussal ellátott „tanulmányozó fordítás”, amely egyaránt enged szabadabban fordítani és az eredeti szóhasználatot érzékeltetni.⁴ E szövegeknél tehát a „szebbnek”, magyarosabbnak ítélt, inkább „értelmet értelemre fordító” változat mindig a kenyérszövegbe; a forrásszöveghez hűségesebb, formálisan ekvivalens, inkább „szót szóra fordító” opció pedig jegyzetbe került, az alternatív lehetőségek mellé. A fordítói jegyzetek tehát főként a „szó szerinti” és a „vagylagos” opciókat jelenítik meg, szemben a törzsben szereplő, szabadabb fordítással. Emellett néhány bevallottan kísérleti jellegű fordítói megoldást is igyekszem kipróbálni olvasóközönségemen. Nincs tudomásom más bibliafordításról, amely megkísérelné megtartani a Siratódalok ábécé-akrosztikonjait;⁵ szerepeltetne magázást olyan helyzetekben, amelyekben a célnyelv használói magá-

1 A folyóirat harmadik éve szünetel, tehát a többi szakasz elmaradt közlése nem a fordítással vagy annak megítélésével állt összefüggésben.

2 A Fogalom- és névmagyarázat legtöbb bejegyzésének forrása: Bartha 1993 és Grüll 2019; az ott szereplő (az 1908-as Károli-revizióból vett) Biblia-idézetek és névalakok nem konkordánsak a jelen kötetben közreadott fordításokkal.

3 Ezeket – az Újszövetség kapcsán, tehát az Ószövetségre korlátozott érvénnyel – összefoglalta: Ruff 2014.

4 Tudom, hogy a funkcionális, ill. formális ekvivalencia terminusai mára meghaladottnak számítanak, de az érthetőség kedvéért hadd használjam őket így, leegyszerűsítő szándékkal, két elméleti alapállás meghatározására, ahelyett, hogy a Nida fordításelméletét felváltó kísérletek újabb terminológiájába belebonyolódnék. (Ezek felől ld. Pecsuk 2020, 191 skk.)

5 Siratódalok 1–4. f.

zódának;⁶ Jeremiás külföldieknek megüzent idegennyelvű mondatát idegen nyelven – a kor nemzetközi közvetítő nyelvét napjaink nemzetközi közvetítő nyelvén – adná vissza;⁷ emellett a mértékegységek és a naptár átváltásával is képviselné a funkcionális megfeleltetés szándékát.

A fordítás – Szegedy-Maszák Mihály szavaival – „lehetetlen, de szükségszerű” feladat.⁸ Bibliafordítói munka esetén pedig, ha lehet, még „lehetetlenebb”: a több évezredes kulturális szakadék; a mássalhangzójelölő írásmód gyakori többértelműsége; a szerzői-szerkesztői szándékot néha érthetlenné torzító szövegromlás; az olykor nemcsak írásmódbeli, hanem tartalmi, sőt terjedelmi eltérést is hordozó szövegváltozatok;⁹ valamint a gyakran támogató, de néha félrevezető értelmezői hagyományok miatt,¹⁰ amelyek ráadásul – némelyik szakasz utóéletének teológiai terhével – olykor rákényszerítenék a fordítót, hogy csakis egy sajátos, kései fénytörésben láttassa a szöveget.

A „lehetetlen feladat” elvégzése során számítok olvasóimra: szívesen fogadom észrevételeiket a *Studia Biblica* szerkesztőségének címzett postai vagy elektronikus levélben. Az alábbi szövegek bizonyára sokat változnak még, mire az Akadémia teljes Őszövetség-fordítása elkészül.

Benke László

6 NB: esetünkben a célnyelv ebből a stílusregisztereket illető szempontból gazdagabb, mint a forrásnyelv, amit más fordítók figyelmen kívül hagynak.

7 Jer 10:11.

8 Szegedy-Maszák 2013, 182.

9 A héber Bibliában ez a jelenség különösen Jeremiás szövegénél számottevő, ld. Benke 2020, 61–64.

10 NB: a mássalhangzós szöveg maszoretikus pontozása sem mindig magától értetődő, hanem sok esetben értelmezői döntést jelenít meg!